

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput VII. Compositi Divisio, & Copulatum.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

in consequente, (nos resurgemus) que vinculo conjunctionis Si componi ur.]

Conjunctionis vinculum hîc nō est tantum Grammatica conjunctio, sed Logica etiam, vis nimirum mentis vel sententiæ simplices sententias conjungens, sæpius etiam sine voce. Ejus sunt hi generales CANONES.

I. Axioma compositum fit è compositione argumentorum, vel in antecedente solo: ut, *Sol & homo generant hominem*: vel in consequente solo, ut, *Ignis urit & lucet*: vel utrinque, ut, *Si as habet partes duodecim, semissem sex habere necesse est.* Libav. fol. 525.

II. Vinculo conjunctionis affirmato vel negato, ipsum etiam axioma affirmatur vel negatur.

Negatum est autem, cum negatio præcedit. ut, *Si homo est lupus, homo ululat.* Non si homo est lupus, homo ululat.

III. In axiomatibus compositis etiam est necessitas & contingentia. ut, *Si Socrates est homo, est animal.* *Si est sol ortus, dies est.* (axiomata composita necessaria sunt.) *Si pallet, amat.* *Si ades adsunt, possunt etiam adesse lapides* (contingentia sunt.)

CAPUT VII.

Compositi Divisio, & Copulatum.

I. Axioma compositum est vel congregativum, vel segregativum.

(Divisio sumitur à natura conjunctionis, que constituit axioma compositum. Hac cum sit vel congregativa vel

segregativa, fit ut axioma etiam juxta eandem sic demonstratur.]

2. Congregativum est, cujus conjunctio est congregativa.

Tales sunt si, cum, &, atque, quae argumenta congregando jungunt.

[Ab aliis definitur, cujus partes tanquam simul congregantur: non quidem hoc sensu, quasi perpetuum simul vere sint, sed quoniam ab illo, qui enunciat, significatur simul vera esse.] Ejus hic est CANON.

Congregativum enunciat omnia argumenta consentanea affirmando, dissentanea negando, quocumque modo consentiant vel dissentiant.

[Affirmatio autem haec & negatio non est ipsius vinculi, sed partium compositi, ut, Si Petrus homo est, Leo non est. Axioma affirmatum est, quia vinculum affirmatum est: Sed dissentanea in partibus negativè sunt composita. Vno oppositorum affirmato, alterum negatur. Et tamen nihilominus hic vera est partium congregatio, consequens enim negatum cum antecedente affirmato suavitè colligitur, & cum eo ut simul verum ponitur, Buscher. lib. 1. cap. 5.]

3. Estque vel copulatum, vel connectivum.

[Subdivisio haec iterum conjunctionis ratione dependet: aliàs enim partes tanquam simul vera absolute sine hypothese & conditione congregantur, ut in copulato: ut, Et doctus est & diligens. Hic conjunctio ET absolute doctum & diligentem esse conjungit: aliàs verò ex conditione sive hypothese consequens ex antecedente pendet, ut in Connexo, ut, Si doctus est, etiam diligens est: hic conjunctio SI consequentem partem, diligentem esse, congregat quidem cum antecedente, doctum esse, sed tamen non nisi ex conditione hypothese.]

4. Copulatum axioma est; cujus conjunctio est copulativa.

[Dicitur Philipp. Propositio copulativa.]

5. Conjunctiones copulativæ sunt, &, ac, etiam: item, nec, quoque, que. Item compositæ, atque, itemque, neque. ut, *Bona & mala, vita & mors, paupertas & divitiæ à Domino proficiuntur.* Virg. Æneid. I.

Una Eurusque; Notusque; ruunt creberque procellis
Africus, & vastos jactant ad sidera fluctus.

Christus & mortuus est & resurrexit. Ejus sunt hi CA-
NONES.

I. Axioma copulatum verum est, si omnes partes veræ & rectè copulatæ sunt: Falsum verò si vel altera saltem pars, vel utraque falsa fuerit. ut, *Deus & natura nihil faciunt temerè:* hoc verum est. *Christus ascendit in cælum, & in eam conclusus continetur, ut non possit adesse in cena.* Falsum est, quia pars consequens falsa est.

II. In copulato conjunctio sæpiùs exprimitur, nonnunquam etiam dissimulatur: ut, *caeteris agerem, raperem, tunderem, prosterne-*

rem.
[Grammaticis dicitur *Asyntheton.*]

III. Ad copulatum referuntur etiam enunciata, quæ per relativas voces coniunguntur, quorum conjunctio est ipsa relatio. Quæ sunt relata qualitate, tempore, loco, quantitate.

[Intellige autem relationis vocal. No plenas illas comparationes, quarum hæ sunt notæ: talis-qualis; quemad-

modum - ita; tantus - quantus; tot - quot; cum - ubi; ubi - ibi; eò - quò, &c.

Qualitatis. ut, *Tale* tuum carmen nobis divine Poë-
Quale sopor fessis in gramine; *Quantitatis;* *Tanto* p-
 fimus omnium Poëta, *quanti* tu optimus omnium
 tronus. *Temporis;* *Tum* credo, *cum* me arbustum
 re Myconis, atque mala vites incidere falce nove-
 Loci; *ubi* opes, *ibi* amici; *ubi* novus fructus, *ibi* no-
 luctus; *ubi* multum crucis, *ibi* multum lucis. Bern-
 Observa unum. Interdum addita conjunctio copu-
 non facit axioma copulatum, sed vel ad syncateg-
 mata pertinet. ut; *Cicero vir doctus & sapiens, sed non*
per prudens, est eloquens. (Hic axioma simplex est, *Cicero*
 est eloquens; *Reliqua ad subjecti descriptionem pertinet*
 vel est conjunctio declarativa. ut, *Ne decipiamur*
Philosophiam & omnem deceptionem. Posterius enim
 plicat prius.]

Sequitur axioma Connexum.

CAPUT IIX.

I. **C**onnexum axioma est, cujus con-
 junctio est connexiva.

2. Conjunctiones connexivæ sunt
si, sin, ni, nisi. ut, *Si Abrahamus est justificatus*
operibus, tum habet quod gloriatur, sed non
apud Deum. Si secundum carnem vixeritis
moriemini. Si Deus pro nobis, quis contra
nos. Nisi conversi fueritis sicut pueruli, non
potestis introire regnum caelorum.

[Dicitur aliàs propositio conditionalis sive hypo-
 thetica à particulâ conditionali Si; quæ quia connexiva
 connexiva conjunctio dicitur.] Ejus sunt hi CANONES

I. Conditionalis nihil ponit inesse.